

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle työvoimapalveluiden uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien, valmiuslain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

1 Sopimus viranomaistehtävien hoitamisesta ja työvoimaviranomaisen määritelmä

Hallituksen esityksen mukaan järjestämisvastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän mahdollisuutta sopia työvoimaviranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä kuntalain 54 §:n mukaisesti laajennettaisiin koskemaan järjestämislain lisäksi muussa laissa työvoimaviranomaiselle säädettyjä tehtäviä.

Nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista sitä, että muita kuin työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain mukaisia tehtäviä voisi siirtää sopimuksella työvoimaviranomaiselta muulle kunnalle tai työllisyysalueelle. Hallituksen esityksessä todetaan, että mm. työttömyysturvalakiin kuuluvia tehtäviä sisältyy työnhakijan palveluprosessin toteuttamiseen, jolloin niitä tehtäviä olisi voitava tehdä kuntalain 54 §:n mukaisen sopimuksen tehneiden tahojen kesken.

Mikäli työvoimapalvelujen järjestämisestä muuten kuin työvoimaviranomaisen toimesta tehdään sopimus tiettyjen palvelujen osalta kuntalain 54 §:n mukaan, on luonnollista, että samalla myös siirtyisi oikeus toteuttaa työttömyysturvalakia sujuvan asiakasprosessin aikaansaamiseksi. Osa työvoimaviranomaisen tehtäväkenttää on työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen ja asiakastyötä tekeillä asiantuntijoilla tulee olla mahdollisuus tehdä lausuntoja vähäistä harkintaa vaativissa tapauksissa.

Viranomaistoimivallan siirtoon sisältyy kuitenkin vastuukunnan tai kuntayhtymän osalta riskejä, jotka tulee ottaa huomioon ennen viranomaistoimivallan siirtoa, koska työvoimapalvelujen järjestämisvastuuta ei voi siirtää pois vastuukunnalta tai kuntayhtymältä. Työvoimapalvelujen järjestäjän kannalta oleellista on, että se pystyy kaikissa tilanteissa järjestämään vastuullaan olevat palvelut siten, että lainsäädännön turvaamat perus- ja muut oikeudet tulevat toteutetuiksi – huolimatta siitä mikä taho palveluja tuottaa.

Tilanteissa, joissa viranomaistoimivaltaa siirretään työvoimaviranomaiselta muille kunnille, tulee ottaa huomioon vastaanottavan tahon resurssit henkilöstön, talouden kuin osaamisenkin suhteen. On arvioitava, kykeneekö viranomaistoimivaltaa vastaanottava taho huolehtimaan sille annetuista tehtävistä ja onko sillä riittävä osaaminen taatakseen asiakkaiden oikeuksien toteutumisen. Johtuen puutteellisesta ohjeistuksesta viranomaisen toimivallan siirtoon liittyvissä asioissa, tulisi pitäytyä tekemästä muutoksia työvoimaviranomaisen määritelmään, jotka voivat aiheuttaa epäselvyyttä eri viranomaisten toimivaltarajoissa.

Lailla tai asetuksella tulisi tarkemmin säätää, mitä järjestämisvastuuseen kuuluvia tehtäviä vastuukunnalle kuuluu, ettei jäisi tulkinnanvaraa kuntien kesken, mistä kaikesta työllisyysalueen vastuukunta vastaa ja mitkä ovat yhteistoiminnassa mukana olevien kuntien mahdollisuudet toimia alueella työvoimaviranomaisen tehtävissä.

2 Työnhakijan palveluprosessi ja työnhakuvelvollisuus

Hallitus esittää, että työnhakijan palveluprosessia muutettaisiin siten, että työnhakijoille, joiden työttömyys on päättymässä kolmen kuukauden kuluessa, ei pääsääntöisesti järjestettäisi työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja, ellei työnhakijan palvelutarve edellytä keskustelujen järjestämistä.

Kokkolan kaupunki kannattaa esitettyä muutosta työnhakijan palveluprosessin toteuttamisessa ja työnhakuvelvollisuuden määrittämisessä, mikäli työnhakija on työllistymässä 3 kk kuluessa, aloittaessaan armeijan, siviilipalveluksen tai perhevapaan, jonka kesto on vähintään 3 kk. Ehdotettu muutos ei Kokkolan kaupungin mukaan ole kuitenkaan oleellisesti pohjoismaista työnhaun palvelumallia parantava, vaan lähinnä kosmeettinen kirjaus lakiin. Asiantuntijat joutuvat soveltaessaan palvelumallia priorisoimaan käytettävissään olevia resursseja, eikä pohjoismaista palvelumallia voida noudattaa kirjaimellisesti tällä hetkellä liian vähäisten henkilöresurssien ja korkean asiakasmäärän vuoksi.

Heti kun mahdollista, tulisi pohjoismaista työnhaun palvelumallia uudistaa kokonaisuutena. Työnhaun palvelumallista tulee tehdä yksinkertaisempi. Tällä hetkellä asiantuntijoita kuormittaa mallin monimutkaisuus ja työaikaa kuluu kohtuuttoman suuri osuus mallin pykälien toteuttamiseen, ilman, että asiakkaiden tilanteisiin saataisiin sen avulla parannusta. Pohjoismaisessa työnhaunpalvelumallissa ei ole tunnistettu riittävästi eri asiakassegmenttien tarpeita vaan kaikkia palvellaan saman prosessin mukaan, joka on todettu tuottavan ylipalvelua nopeasti työllistyvien segmentissä ja alipalvelua enemmän tukea tarvitsevien segmentissä.

Työnhakijan velvollisuus edistää työllistymistä työnhakijana olon aikana

Hallituksen esityksen mukaan, vaikka työnhakukeskusteluja tai täydentäviä työnhakukeskusteluja ei järjestettäisi asiakkaalle hänen työllistyttyään tai siirtyessään muulle etuudelle seuraavan kolmen kuukauden aikana, tulisi hänen edistää työllistymistä lyhytkestoisesti mahdollisuuksien mukaan.

Työnhakuvelvollisuuden asettaminen työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa ja sen toteutumisen seuranta vaativat asiakastapaamisen järjestämistä joko puhelimitse tai asiakaskäyntiä toimipisteessä, koska työnhakuvelvollisuuden asettaminen edellyttää työllistymissuunnitelman päivittämistä. Alueellisesti vaihtelee se, kuinka hyvät mahdollisuudet työnhakijoilla on työllistyä hyvin lyhyisiin työsuhteisiin, myös asiakkaan ammatti ja osaaminen vaikuttaa siihen, onko hyvin lyhyitä työsuhteita tarjolla, joten tulisi jättää työvoimaviranomaisen päätettäväksi, onko asiakkaalla mahdollisuuksia työllistyä hyvin lyhyisiin työsuhteisiin.

Viimeistään vuonna 2025 kun työvoimapalvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle, tulee työnhaun palvelumalli uudistaa siten, että työvoimaviranomaisille annetaan valtuudet päättää alueellaan tarvittavista prosesseista työllisyyden edistämiseksi. Suomi tulee jakaantumaan yli 40 työllisyysalueeseen ja paikalliset olosuhteet vaihtelevat suuresti, tästä syystä ei tule lukita työvoimapalveluja kaikkialla samalla prosessilla toteutettavaksi, vaan alueiden saavuttamia tuloksia tulee arvioida ja antaa työvoimaviranomaisille ja asiantuntijoille mahdollisuus edetä tavoitteisiin parhaaksi katsomillaan tavoilla. Nyt esitettävä kevennys pohjoismaisessa työnhaun palvelumallissa on oikeansuuntainen, mutta riittämätön toimenpide lisätäkseen oleellisesti asiantuntijoiden mahdollisuuksia parantaa asiakkaiden työllistymismahdollisuuksia.

[pvm]

Pohjoismaisen työnhaun palvelumallin arvioidut tulokset tulevat viipeellä, mutta jo ennen mallin käyttöönottoa ovat asiantuntijat esittäneet kriittisiä arvioita juuri sen monimutkaisen toteuttamisen ja seurannan vuoksi. Mallissa on liian monta muistettavaa osiota ja tulkinnanvaraa sen suhteen, millaisia seuraamuksia asiakkaan laiminlyönneistä aiheutuu. Mallin sekavuus on jopa johtanut asiantuntijoiden irtisanoutumisiin, jolloin on menetetty tärkeää osaamista asiantuntijatyöstä. Mallin kokonaisuudistus ja yksinkertaistaminen olisi aloitettava niin pian kuin mahdollista.

3 Henkilöstön siirtyminen

Hallitus esittää, että henkilöstön siirtymistä koskevaa voimaannanolain sääntelyä täydennettäisiin säännöksellä, jonka mukaan työvoimapalveluiden tuottamista koskevien järjestelyjen yhteydessä työllisyysalueen kuntien välillä tapahtuvat valtiolta siirtyneen henkilöstön siirrot katsottaisiin lain nojalla liikkeenluovutukseksi vuoden 2025 loppuun asti.

Kokkolan kaupunki suhtautuu varauksellisesti siihen, että valtiolta kunnille siirtyvä henkilöstö siirtyisi muihin kuin työllisyysalueen vastuukuntaan tai kuntayhtymään työskentelemään. TE-palvelut on pitkään toteutettu laajoilla alueilla, eikä niiden pilkkominen vielä työllisyysalueen sisällä pienempiin yksiköihin ole välttämättä tehokkain tapa tuottaa palveluja. Suurin osa muodostuvista työllisyysalueista on pienehköjä, jolloin niiden henkilöstön siirtyminen kovin monen työnantajan palvelukseen aiheuttaa hallinnollista tehottomuutta, kun johtamisjärjestelmät eriytyvät ja kokonaisuuden hallinnointi vaikeutuu. Lakisääteisiä työllisyyspalveluja tuottavilla työllisyysalueilla tulisi olla yksi yhteinen strateginen, jota on mahdollista operatiivisesti toteuttaa, kun valtiolta siirtyvä henkilöstö siirtyy yhden työnantajan palvelukseen.

Vastuukuntien ja kuntayhtymien mahdollisuudet huolehtia niille kuuluvasta järjestämisvastuusta vaikeutuvat, jos niiden toiminnan käynnistyttyä vuonna 2025 vielä annetaan mahdollisuus siirtää henkilöstöä muille työnantajille liikkeenluovutuksella. Tästä johtuen henkilöstön siirtymisessä toisen työnantajan palvelukseen vuoden 2025 aikana tulisi soveltaa voimassa olevia yhteistoimintaneuvotteluja koskevia säädöksiä.

Liitteet	[Kirjoita liitteet]
Jakelu	[Kirjoita jakelu]
Tiedoksi	[Kenelle tiedoksi]